

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2006-2007

8 maart 2007

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR CULTUUR, JEUGD, SPORT EN MEDIA

INHOUD

Interpellatie van de heer Erik Arckens tot de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel, over het problematisch karakter van een doorgedreven cultureel participatiebeleid en de zogenaamde actieve cultuurstaat, naar aanleiding van het voorstel van de minister inzake een symbolische euro toegangsgeld voor de jeugd	1
Met redenen omklede motie	10
Vraag om uitleg van de heer Jo Vermeulen tot de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel, over de toepassing van het Kunstendecreet en de beleidslijnen terzake	10
Vraag om uitleg van de heer Jos Stassen tot de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel, over de afschaffing van projectsubsidies en de gevolgen hiervan voor de gemeenschapscentra	14

Voorzitter: de heer Dany Vandenbossche

Interpellatie van de heer Erik Arckens tot de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel, over het problematisch karakter van een doorgedreven cultureel participatiebeleid en de zogenaamde actieve cultuurstaat, naar aanleiding van het voorstel van de minister inzake een symbolische euro toegangsgeld voor de jeugd

De voorzitter: De heer Arckens heeft het woord.

De heer Erik Arckens: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, onlangs zorgde u weer voor enige ophef, maar die duurde maar een dag of twee. Ik stel me echter vragen over het verdere verloop van uw voorstel om in alle gesubsidieerde instellingen, niet alleen in Vlaanderen maar in de hele Europese Unie, zoals musea, theaters en zelfs operahuizen, jongeren toe te laten voor een symbolische euro. In Vlaanderen denkt u daarbij in de eerste plaats aan de grote Vlaamse culturele instellingen. Door deze maatregel zou de culturele participatie volgens u enorm toenemen.

Minister Bert Anciaux: Qua timing denk ik vanzelfsprekend in de eerste plaats aan de musea.

De heer Erik Arckens: Mijnheer de minister, het is uw bedoeling om de culturele participatie enorm te doen toenemen. U bent ervan overtuigd dat dit redelijk snel kan. Musea zijn inderdaad zelden uitverkocht, maar voor andere culturele instellingen zal dit eerder een werk van lange adem worden. De kosten voor een dergelijke maatregel kunnen verhaald worden op Europa, maar net zo goed bij u, als minister bevoegd voor Jeugd en Cultuur.

Mijnheer de minister, dit is een goede aanleiding voor het geven van het startschot voor het flankerende Participatiedecreet dat u hebt aangekondigd tijdens de begrotingsbesprekingen. Ik stond daar eerder positief tegenover, maar nu ik over het geheel heb nagedacht, stel ik me toch vragen.

Het zou tamelijk idioot zijn om vanuit de oppositie de goede zaken aan te vallen die de laatste jaren werden gerealiseerd op het vlak van cultuur, door u en door uw partijgenoot, de heer Van Grembergen. Ik merk dat er enorm veel beweegt. Voor een aantal zaken, bijvoorbeeld de opera, wachten we nog af. U schetste tijdens de begrotingsbesprekingen het beeld van een cultuurhuis of een huis van de cultuur waarvan reeds meer kamers zijn ingericht en andere kamers nog moeten worden gepleisterd of nog een vals plafond moeten krijgen. Het huis is bijna helemaal toegankelijk. Dat beeld klopt waarschijn-

lijk met de werkelijkheid. Om het met de woorden van Raymond van het Groenewoud te zeggen: "Het gaat verbazend goed vooruit".

Uiteraard vraag ik me daarbij af waarom u nu een Participatiedecreet voorstelt. Als er een aanbod is, maar de vraag onvoldoende groot blijkt te zijn, is het aanbod dan wel juist? We kunnen ons ook afvragen of de cultuurvragers wel het juiste profiel hebben om in het huis binnen te stappen? Zijn vraag en aanbod goed op elkaar afgestemd?

Minister Bert Anciaux: Ik probeer uw redenering te volgen. U vraagt nu dus of de vraag niet op het aanbod moet worden afgestemd?

De heer Erik Arckens: Dat is wat ik in eerste instantie afleid uit dit alles. Ik ga daarna een stap verder.

Op hetzelfde ogenblik dat u uw voorstel deed over een symbolische euro om toegang te krijgen tot de hogere kunst, werd aangekondigd dat men voor vier dagen Rock Werchter 160 euro dient neer te leggen.

Uw voorstel moet tegen het licht worden gehouden van uw algemeen cultuurbeleid. Het schijnt een aantal mensen te zijn ontgaan dat u streeft naar een 'actieve cultuurstaat'. Als ik zoiets hoor, ben ik vreugdevol gestemd. Zoiets had evengoed uit de mond van Nietzsche kunnen komen of van Menno ter Braak. Uiteraard bedoelt u het anders. U wilt een zo maximaal mogelijke cultuurparticipatie en daartoe hebt u een 'flankerend participatiebeleid' aangekondigd. Over dat participatiebeleid weten we nog niet veel, maar voor bepaalde aspecten die recurrent zijn in uw cultuurpolitiek, wil ik waarschuwen. U wilt enkele achtergestelde 'doelgroepen' zo maximaal mogelijk doen participeren. Dat is een uitgangspunt waar ik straks op terugkom.

Mijnheer de minister, wij zetten vraagtekens bij uw nieuwe demarche gericht tot de jeugd. Mij is geen enkele studie bekend die aantoonde dat jongeren meer aan de door u als hogere vormen van cultuur bestemde vormen van cultuur gaan participeren als de prijs wordt gedrukt tot een absoluut minimum, 1 euro. Ik spreek een beetje uit eigen ervaring. Degenen die al een zekere vorm van culturele competentie hadden, toonden op 16 of 17 jaar enige belangstelling voor het PSK. De rest keek een beetje naar het plafond. Ik verdenk de meesten ervan dat ze aan andere zaken dachten tijdens een cultureel bezoek.

Cultuurparticipatie is geen kwestie van geld, maar van goesting of van smaak. Marc Reynebeau drukte het

onlangs zo uit: “Cultuur aanbieden voor één euro sorteert zelfs een averechts effect. Het kan de indruk wekken dat cultuur niet meer waard is dan dat, een schijntje, en dat kunstenaars maar beter de tuberculeuze armoezaaiers uit het romantische cliché blijven.”

Ook al betekent die 160 euro voor Rock Werchter dat flink in de buidel moet worden getast, jongeren zullen dat bedrag aanvaarden als de prijs die moet worden betaald voor een kwaliteitsaanbod. Ik vraag me af waarom u de genoemde vormen van kunst aanhaalt om de toegang te reduceren tot 1 euro, als voor vormen van massacultuur, zoals een optreden van Clouseau in een overbevolkt Antwerps Sportpaleis, enorme sommen geld worden neergelegd. Duizenden jongeren participeren, bijvoorbeeld via een optreden van Clouseau, aan cultuur. Toch zit daar geen ministeriële dynamiek achter. Wat is er aan de hand?

Al veertig jaar lang is de Vlaamse overheid bezig met het democratiseren en het toegankelijker maken van cultuur. Eerst gebeurde dat via de culturele centra, daarna door het almaar goedkoper maken van cultuur.

– *De heer Bart Caron treedt als waarnemend voorzitter op.*

Afstand en prijs mochten geen belet meer zijn voor een museum- of theaterbezoek, maar dit schijnt allemaal geen zoden aan de dijk te brengen, want een halve eeuw later zijn we nog steeds met hetzelfde probleem van cultuurparticipatie bezig. Het geraakt maar niet opgelost. Hanteren we wel de juiste parameters? Hebben we wel een goed inzicht in wat er aan het gebeuren is? De afgelopen jaren hebben we al discussies gevoerd in verband met cultuurparticipatie. Ik verwijs naar het verslag ‘Cultuurparticipatie in breedbeeld. Eerste analyses van de survey. Cultuurparticipatie in Vlaanderen 2003-2004’. We hebben er een gedachtewisseling over gehouden met professor John Lievens en professor Hans Waeghe. Ik wist niet meer of ik eraan had geparticipeerd. Maar dat was dus wel het geval. Ik heb daar een aantal elementen in teruggevonden.

Ik geef eerlijk toe dat niet alles zo stringent is als ik in mijn interpellatie beweer. Daarin stel ik de zaken nogal scherp. Toch blijf ik daarachter staan. Mijnheer de minister, indien mijn opmerkingen ook maar enige invloed hebben op uw nog te schrijven Participatiedecreet, dan zal dat niet mijn hybris voeden maar wel mijn thymos – thymos betekent niets anders dan trots of eigenwaarde – zij het in zeer beperkte mate aangezien ik een product ben van de minderbroeders of franciscanen. Onze spreuk luidde: “Nihil possidentes, omnia habentes” of “Wij bezitten niets maar hebben alles”. Let op het subtiel onderscheid.

Mijnheer de minister, we moeten het niet eens zijn met alles wat de meest bekende en geruchtmakende Franse

cultuursocioloog, toevallig van marxistische huize, heeft beweerd. Zijn oeuvre, en dan vooral ‘La distinction’, dat jammer genoeg niet is vertaald in het Nederlands, is echter wel de moeite waard. Bourdieu is dood, leve Bourdieu!

De kernidee van Pierre Bourdieu is eigenlijk dat de belangrijkste functie van cultuur is om de maatschappelijke hiërarchie in stand te houden of zelfs te versterken. Bourdieu was zelf van bescheiden afkomst, Marx was dat niet. Dat kan mensen voeden in bepaalde denkstromingen.

Mijnheer de minister, volgens Bourdieu gaat cultuur over een symbolische dominantie, een onzichtbare vorm van macht. Ongelijkheid is immers zodanig geïnterioriseerd dat kinderen uit lagere sociale klassen, zelfs als ze de keuze hebben om met een goedkoop jongerenabonnement naar de voorstellingen van De Munt te trekken, veeleer naar een popconcert in Vorst Nationaal of naar Clouseau zullen gaan, zelfs wanneer ze daarvoor meer moeten betalen. Met andere woorden, iemand die afkomstig is uit een lager sociaal milieu, kan zich wel sociaaleconomisch opwerken maar hij zal nooit de ‘goede of juiste’ smaak hebben die nu eenmaal hoort bij de opvoeding in een bepaald milieu. Of nog anders geformuleerd, de symbolische drempel om aan bepaalde vormen van cultuur te doen, ligt zeer hoog. Dat is niet alleen het geval omdat het te duur zou zijn, wat blijkbaar uw belangrijkste zorg is, en ook niet omdat het moeilijk of elitair is, maar omdat de hogere cultuur wordt geacht als iets wat niet hoort bij een bepaald soort mens.

Mijnheer de minister, ik neem afstand van de deterministische visie van het geheel maar ik erken toch een aantal elementen uit mijn jeugd. U hecht daar te weinig aandacht aan. We kunnen nog niet spreken over een flankerend Participatiedecreet waarmee u op doorgedreven wijze achtergestelde groepen de kans wil geven om te participeren, maar toch wil ik u nu al wijzen op een aantal elementen. Tijdens de begrotingsbespreking hebt u het gehad over doelgroepen meer bepaald armen, gevangenen, gehandicapten, zieken en senioren. U moet daarmee opletten, want u vervalt daarmee in het Franse differentiedenken waarbij de maatschappij een samenstelling van groepen is. Dat heeft te maken met het vertrek van Jacques Derrida naar Amerika. Hij kwam terug met het multiculturalisme à la américaine of het multiculturalisme dat niet alleen betrekking heeft op etnische groepen.

Mijnheer de minister, met uw doelgroependiscours amalgameert u de centrale notie van culturele competentie. Die is broodnodig, maar dreigt verloren te gaan door dat doelgroependiscours. Op dit moment bevolken hoogopgeleide allochtonen onze stadstheaters zoals de KVS. Mensen met een handicap of gevangenen hebben

geen participatiebeleid nodig wanneer hun culturele competentie groot genoeg is. Met Vlaamse armen ligt dan anders. Arme Vlamingen behoren tot een sociale klasse die ver af staat van de cultuurmakers. Bovendien hebben ze de culturele wereld weinig te bieden.

Een citaat van Tom Naegels steunt dat: “Een arme, een allochtoon en een artistieke bobo kun je misschien stimuleren om naar dezelfde voorstelling te komen kijken, maar ze zullen nooit achteraf samen een pint drinken. (Tenzij die bobo een welzijnswerker is).” Ik denk dat dat evengoed geldt voor de jeugd. Adolescenten uit totaal andere sociaaleconomische en culturele milieus hebben op die leeftijd al totaal andere culturele patronen waarmee ipso facto een segregatie ontstaat, waarmee ze zich ook tegenover elkaar wensen te affirmeren, en dit niet zelden ter distinctie.

Minister Bert Anciaux: Op welke leeftijd?

De heer Erik Arckens: Dat kan ik niet zeggen, maar dat kan heel vroeg gebeuren. Zelf wilde ik op zeven- of achtjarige leeftijd piano leren. Men heeft me gezegd: dat is jouw keuze en jij gaat die voortzetten. Ik zat in een cultureel milieu met een streng vaderlijk gezag.

Cultuur, en zeker de ‘hogere cultuur’, is zo onlosmakelijk verbonden met een klein deel van de gegoede middenklasse, dat het een sociale revolutie zou vergen om tot een veralgemeende participatie over te kunnen gaan. Die analyse maakt u niet. U gaat bijna uit van een 19de-eeuws naïef-optimistisch mensbeeld, waarbij verandering en evolutie voor de hand liggen.

Aangezien u het bezoeken van musea en dergelijke meer als een prioritaire beleids optie ziet, waarbij zo veel mogelijk mensen betrokken moeten raken, komt een cultuurpolitiek naar boven die ertoe leidt dat kunst en cultuur tot een ‘commodity’ verworden, herleid worden tot een consumptieproduct, tot show en amusement. Weg is dan het sublieme van de kunst, en om de hoek loert een pure marketingstrategie die kunst versmalt en hervormt tot een hapklare brok die voor eenieder verteerbaar moet zijn. De filosofie die u met uw participatiebeleid uitstraalt, ik denk onbedoeld, is een ‘zorg dat je erbij bent’-isme. Waartoe of waarbij, dat maakt weinig uit – zorg dat je erbij bent. Waarom? Voor de publieksverbreding. Bij een publieksverbreding is het sociaal kapitaal groter. Ik denk echter dat het juist omgekeerd is: de sociale dimensie is de versteviging om naar kunst en cultuur te gaan. Het is moeilijk om vanuit zichzelf te participeren. Ik denk dat u een te idealistisch beeld hebt van de emanciperende werking van kunst en cultuur.

Mijnheer de minister, u spreekt van een inhaalbeweging. U zegt dat de cultuurhonger aangewakkerd moet worden. Dat roept bij mij een barbaars beeld op. Tegen 2010 moet 50 percent van de Vlamingen cultuurparticipant zijn. Dat is een economistisch beeld. Dat kon gezegd

zijn in een commissie voor Energie of weet ik wat, maar zo iets kan je niet zeggen over cultuur. Dat stond in het zogenaamde pact van Vilvoorde dat de Vlaamse Gemeenschap in 2001 afsloot. Een pact! Cultuurparticipatie lijkt in die visie wel een middel te zijn, en niet een doel. Participatie lijkt de graadmeter waarmee u wilt aantonen dat uw politiek rendeert. Als het aanbod er al is, namelijk het grote cultuurhuis van Vlaanderen met zijn talrijke disciplines, dan moet er nog een publiek komen dat daarop afstevent. Hoe kan dat? Door het cultuurbudget nog te doen stijgen! Cultuurparticipatie is dan ook gewoon een grote stijger in de begrotingspost cultuur van de Vlaamse Gemeenschap, naast erfgoed, culturele industrieën en circus. Ziet u het nefaste niet in van een dergelijke economistisch-mechanistische visie op kunst en cultuur?

Minister Bert Anciaux: U bent hier een hele redenering aan het opbouwen die gebaseerd is op een economistisch-mechanistische visie en legt dat in mijn mond. Dat is wel het laatste waar ik mee bezig ben.

De heer Erik Arckens: Ik zal daar straks op antwoorden. Is dat wat u wilt reserveren voor de jeugd?

Culturele smaken schijnen sterk sociaaleconomisch bepaald te zijn. Het is misschien eigenaardig dit te horen uit de mond van een Vlaams Belanger, maar ‘the times, they are a-changin’. We moeten hierbij het rigide model van Bourdieu niet volledig overnemen. Indien we er iets aan willen doen, ligt dat bij de opvoeding. Ik spreek me er niet over uit of ik het een positieve of negatieve zaak vind om heel vroeg te interfereren in de opvoeding. Het aankweken van culturele competentie gebeurt in het meest primaire sociale milieu, namelijk het gezin. Smaken worden daar doorgegeven. U maakt als cultuurminister de grote fout jongeren en kinderen als categorie door elkaar te halen, en vertroebelt hiermee uw opzet tot cultuurparticipatie.

Ik citeer u: “Als je jongeren enthousiast kan maken voor culturele activiteiten, stimuleer je hen ook om te reizen en elkaars cultuur te proeven. Wie nog als kind ervaring opdoet, draagt die ervaring zijn hele leven mee.” De door u voorgestelde symbolische toegangsprijs over heel Europa, de aanleiding van mijn interpellatie, is echter waarschijnlijk bedoeld voor personen die minstens in hun adolescentie zijn, en niet voor kleine kinderen van 6 à 7 jaar. Het is bedoeld voor adolescenten, die al cultureel voorgeprogrammeerd zijn. Het is mijn stelling dat de overheid die cultureel wil interfereren, dat best doet in een zo vroeg mogelijke fase van de opvoeding, waardoor de zogenaamde actieve cultuurstaat wel een licht totalitair trekje krijgt, doordat hij het maakbaarheidsmodel via het onderwijs en de rol van de ouders incorporeert.

Conservatieven zoals ikzelf hebben grote reserves ten opzichte van dat maakbaarheidsideaal, wat niet bete-

kent dat ik de waarde en de waarheid daarvan niet kan onderschrijven. Het is niet omdat ik niet achter iets sta, dat het niet zo kan zijn. Een cultuurparticipatiebeleid voor jongeren is daarom pas zinvol als er wordt voortgebouwd op een participatiebeleid voor kleuters en kinderen. Creatieve lessen op zeer jonge leeftijd, zoals esthetica, plastische kunsten en geschiedenis, kunnen hierbij helpen. In een volgende fase zal de actieve cultuurstaat opvoedend werk moeten leveren en het aloude leidmotief van de volksverheffing onder het stof vandaan moeten halen. Er is absoluut niets fout met die term. Ook die is negentiende-eeuws. Hij komt voor in alles discoursen van die eeuw, of het nu gaat over een flamingantisch, liberaal, socialistisch of christendemocratisch betoog. Tot en met Hendrik De Man, en zelfs later, vinden we die term terug.

Er is al evenmin iets fout met een cultuurpolitiek die mensen ertoe aanzet deelachtig te worden aan iets wat tot nu toe slechts een zeer kleine minderheid mooi zou vinden. Vraagt dit dan echter niet meer inspanning en tegen de stroom oproeien? Wilt u dat wel? Dat blijkt nergens uit uw beleidsopties, voorlopig althans, want we hebben uw Participatiedecreet nog niet gezien.

Integendeel, in het Pact van Vilvoorde van 2001 lezen we gewoon dat, zoals gesteld, de cultuurhonger – ook weer dat barbaarse – moet worden aangewakkerd. Uw adviseur, de heer Jan Denolf, zegt echter ook dat de maakbaarheid van cultuurparticipatie eindig is. Ik neem aan dat u uw mensen dekt. Heel dit betoog en mijn kritische opmerkingen betekenen echter helemaal niet dat cultuurdrempels helemaal niet moeten worden geslecht.

Dan heb ik nog een praktisch vraagje. Wie gaat die politiek van een symbolische toegangsprijs betalen? Wie heeft zo veel geld? Stel dat een aanzienlijke groep jongeren toch zin heeft om naar de opera of een museum te gaan, tegen 1 euro. Stel dat Europa niet ingaat op uw cultureel verzoek en dat u zelf extra geld moet vinden, dan zal dit automatisch leiden tot een verhoging van de ticketprijs. Dat is een economische benadering. Dan gaat het niet over het cultuurbeleid als geheel, maar over de prijs van de tickets en over uw budget. Bijgevolg zouden die tickets dan weer minder bereikbaar worden voor grote groepen van mensen die zich nu wel een kaartje kunnen veroorloven en een wellicht onvergetelijke concertavond meemaken. Hoe gaat u om met deze economische wetmatigheid, die er helaas nu eenmaal is?

Minister Bert Anciaux: Planmatig. *(Gelach)*

De heer Erik Arckens: Op stalinistische wijze dus.

Graag had ik een antwoord van u gehad op deze zes punten, en dit ter stimulering van het cultuurparticipatiebeleid. Ik dank u op voorhand, net als ik andere leden dank voor hun eventuele participatie aan dit debat.

De voorzitter: De heer Vanackere heeft het woord.

De heer Steven Vanackere: De heer Arckens is een kampioen in het lanceren van dergelijke bijzonder boeiende debatten. In zijn interpellatie geeft hij zo veel overwegingen dat de leden vaak zin hebben om de interpellant te interpellieren, terwijl het toch de bedoeling van dit debat is de minister aan de tand te voelen.

De heer Erik Arckens: U mag dat gerust doen.

De heer Steven Vanackere: U mag dat zeker niet als een verwijt beschouwen. Het is uw verdienste dat u een belangrijk onderwerp aankaart. Ik vind het trouwens ook verdienstelijk dat iedereen begint met het aangeven waar zijn eigen politieke groep voor staat. Sommige van uw overwegingen kan ik soms compleet onderschrijven, en dan vraag ik me soms af hoe u bent terechtgekomen waar u bent terechtgekomen. Maar dat is ad hominem. Ik wil me daar zelfs voor verontschuldigen. Het is niet gebruikelijk om zo iets te zeggen in een parlementair debat.

Minister Bert Anciaux: Het is totaal ongepast van mij om dat te beamen, maar dat gevoel heb ik ook wel.

De heer Steven Vanackere: Daar staan we dan. Mijnheer Arckens, we beginnen met u gelijk te geven, maar we gaan ook wat nuances aanbrengen. Op een bepaald ogenblik stelde u dat het hier gaat over een economisch verhaal. U haalde die 50 percent aan en stelde dat dit in de commissie voor Economie aan bod had kunnen komen. Daar ben ik het niet mee eens: meten is weten, ook in sectoren die niet onderworpen zijn aan de wetten van prijszetting en dergelijke. We moeten weten hoeveel mensen we bereiken. Ik blijf verdedigen dat de Vlaamse Regering tegenover dit parlement ook met kwantitatieve doelstellingen voor de dag zou moeten komen.

Ik ben het met u eens dat we dan heel wat kwalitatieve bedenkingen kunnen maken, over de vraag over welke soort participatie het gaat. Ik zou echter niet meteen het kind met het badwater willen weggooien. Wij in het Vlaams Parlement willen dat de regering, nog meer dan vroeger, niet alleen wordt afgerekend op inspanningen, budgetten en input, maar ook een klein beetje verantwoording geeft over de output, die veel moeilijker te berekenen en te kennen is.

Het is uw ambitie om tegen 2010 naar 50 percent cultuurparticipatie te gaan. Ik feliciteer u met deze uitspraak. Ze heeft zagezegd als nadeel dat u daarop kunt worden aangesproken, maar ze geeft wel de richting van de regering aan. Meten is weten. Dat heeft niets te maken met marktaandeel. Je moet dat niet economisch zien, maar als de wil van de regering om zich te laten beoordelen op basis van kwantitatieve gegevens.

Voor een groot deel volg ik het verhaal van de heer Arckens. We hebben toelichting gekregen bij een interessante studie naar cultuurparticipatie. We hebben ons met statistische analyses verdiept in het onderzoek naar de reden waarom sommige mensen vandaag onvoldoende meedoen. Een van de grote conclusies is dat er zoiets bestaat als 'cultuurgeneratiearmoede', die zelfs een beetje losstaat van inkomen. De beste voorspeller van deelname aan cultuur is of de ouders al dan niet deelnemen. Ik ben het eens met de heer Arckens wanneer hij er op wijst dat je in de benadering de gezinnen nog meer in de gaten moet houden.

Volgt uw suggestie van een symbolische euro niet te veel de logica van de individuele portefeuille? U ziet het individu als een 'homo economicus', die met een euro tevreden is, terwijl hij zich door tien euro laat afschrikken. Ik ben ervan overtuigd dat cultuur zeer prijsinelastisch is. De vraag naar cultuur beweegt weinig mee met het veranderen van de prijs. Het instrument van de solden werkt hier niet. Men hoopt vaak dat het 'gratisverhaal' een oplossing biedt. In de sector van het openbare vervoer komt het criterium van de prijs op de vierde plaats. Ik denk dat men bij cultuurparticipatie niet eens aan vier zou zitten.

Ik heb een tegenargument. Ik heb in Leuven een jaar sociale psychologie gestudeerd. Een van de dingen die professor Nuttin ons uitlegt, is dat je iemand van mening kunt doen veranderen door het hem eens te laten zeggen. De mens heeft een wil om psychologisch coherent te zijn. Als hij iets gezegd heeft, zal hij er een week later nog van overtuigd zijn, want hij herinnert zich dat hij dat heeft gezegd. Experimenten tonen aan dat, als je mensen betaalt om iets te zeggen, ze nadien nog harder overtuigd zijn. Niemand wil de indruk wekken dat hij zijn mening verandert voor tien euro. Uit eigenwaarde zegt men dat men het echt meende.

Geld is een vreemde motivator. Als je niet oplet, geef je met de symbolische euro het bericht dat cultuur maar een euro waard is. Wie geld uitgeeft om aan cultuur te participeren, is meer overtuigd van het nut daarvan.

Ik weet wel dat de minister in zijn antwoord zal zeggen dat de financiële toegankelijkheid slechts een aspect is uit zijn beleid. Maar toch geloof ik dat het gevaarlijk is om te denken dat je een beweging kunt maken met een euro. Ik zou liever de cultuurcompetentie meer naar voren schuiven. Daarover heeft de heer Arckens al belangrijke dingen gezegd.

We moeten beseffen dat cultuur niet iets is wat men individueel doet, maar dat het altijd te maken heeft met netwerken. Participeren aan cultuur doe je zelden helemaal alleen. Je zit bijna altijd in een zaal met andere mensen. In vele gevallen ga je – terugdenkend aan de

cultuurgeneratiearmoede – participeren aan iets omdat familieleden of vrienden met je meegaan.

Mijn suggestie is: wanneer we de doelgroepen – in het bijzonder de jongeren – aanspreken om meer te participeren aan cultuur, moeten we de inspanningen opvoeren ten aanzien van de netwerken, de verenigingen en de gezinnen. In de plaats van een individuele portefeuillebenadering, moeten we het accent eerder leggen op die dwarsverbanden.

Mijnheer de minister, alles wat ik hier gezegd heb, hebt u ook op de een of andere manier in uw beleidsnota's geschreven. Door uw 1 euroactie kan wel de indruk ontstaan dat u een nieuw idee hebt gevonden dat alles zal oplossen. Ik hoop dat u bereid bent om dat in uw communicatie voldoende te relativiseren. Bij Openbaar Vervoer is dat het vierde punt, bij Cultuur is het wat mij betreft pas het achtste punt. U mag daar niet het speerpunt van de Vlaamse Regering van maken.

De voorzitter: De heer Loones heeft het woord.

De heer Jan Loones: Ik was zeer blij met het standpunt van de minister, al was het maar omdat we nu opnieuw bezig zijn met de gratispolitiek binnen de gemeentelijke cultuurbeleidsplannen. Participatie is daarin een vooraanstaand thema. Het is iets wat iedereen bezighoudt.

Ik ben ook gelukkig met de interpellatie omdat we nu nadenken over de grenzen en de voor- en nadelen. Het gebied wordt door de interpellatie helemaal opgetrokken, maar het spreekt vanzelf dat u enkel op een meerwaardedomein speelt, met name jeugd en de grote evenementen. Daar heb je ook het effect van contactname en internationalisering. Dat is een specifiek doel, dat buiten het thema van de gratispolitiek voor cultuur valt. Ik ben blij dat men dat Europees wil opentrekken. Het zou prachtig zijn als dat zou lukken. Ik heb er in elk geval geen enkele kritiek op.

Een van de grote vragen is of we bibliotheken gratis moeten maken. Er zijn een aantal bibliotheken die dat gedaan hebben. Toch heb ik tijdens diverse besprekingen in de focusgroepen gemerkt dat men daar zeer huiverig voor is, onder meer om de redenen die de heer Vanackere heeft aangehaald.

Ook voor andere culturele manifestaties moeten we ons afvragen of we het anders kunnen doen dan met een 1 euroactie. Je kunt bijvoorbeeld een kwartier voor de deuren dichtgaan alle vrije plaatsen ter beschikking stellen van jongeren, zoals men vroeger in de Oostbloklanden deed. In Parijs kun je op een aantal zondagen gratis alle musea bezoeken. Dat leidt dan weer tot lange rijen, waarin je twee uren moet aanschuiven. Als je van drempels spreekt, is dat er zeker een.

Zal de gratispolitiek jongeren naar culturele manifestaties lokken? Als je kunt kiezen tussen twee tentoonstellingen en de ene is gratis, maar van mindere kwaliteit dan de andere, die betalend is, trekt de eerste toch meer volk. We zien dat ook aan onze kust. Kusttoeristen pikken af en toe een gratis tentoonstelling mee. Inkomgeld betalen zien zij als een drempel. Alleen al om die reden proberen wij al onze tentoonstellingen gratis te maken.

Toch heb ik bij sommige gezinnen ook vastgesteld dat het terugbetalen door de ouders aan de kinderen van al hun culturele uitgaven, niet meteen leidt tot een grote stijging van de gezinsuitgaven.

Mijnheer de minister, ik steun de maatregel en ik wens er u succes mee. Ik luister met aandacht naar de algemene beschouwingen rond de gratispolitiek voor cultuur, die ik zeer interessant vind.

De voorzitter: Minister Anciaux heeft het woord.

Minister Bert Anciaux: Mijnheer de voorzitter, geachte collega's, dikwijls wil ik hier voor de vuist antwoorden, maar het voordeel om een en ander vooraf op papier te zetten, helpt toch om mijn ideeën beter gestructureerd te verwoorden.

Ik wil benadrukken dat ik in vele opzichten een believer ben. Ik geloof in cultuur in al zijn uitdrukkingsvormen. Cultuur verbindt mensen, toont nieuwe, inspirerende perspectieven, cultuur maakt los, stelt in vraag, schudt wakker, beweegt en doet bewegen. Ik geloof in de rol van het cultuurbeleid, want cultuur draagt bij tot sociale samenhang. Het is zelden een puur individueel verhaal en nooit een ik-verhaal. Een rijk cultureel leven is een bron van creativiteit en vitaliteit. Het is essentieel voor de creatie van een gemeenschapsgevoel en van een identiteit.

Ik besef dat een culturele ingreep gedoemd is om traag in te werken. Cultuur is de eik die langzaam groeit maar uiteindelijk een heel sterke boom wordt waaruit de beste planken worden gezaagd. Ik geloof dus in de kracht van mijn voorstel, dat ik niet toevallig in een Europese ministerraad heb gedaan. Het is vanzelfsprekend op dat niveau dat het moet gebeuren. Ik stelde mijn Europese collega's voor om alle jongeren in Europa voor een euro aan cultuur te laten participeren.

Ik hang dat voorstel aan drie kapstokken op. Dat helpt ook om duidelijk te maken dat het niet louter een financiële zaak is. Die drie kapstokken zijn interculturaliteit in een Europees perspectief, de verbreding en verdieping van cultuurparticipatie en de herverdelende rechtvaardigheid. De prijs is immers niet het enige obstakel. De weg naar participatie kan niet tot financiële aspecten worden verengd. De sociaal-psychologische aspecten zijn erg interessant, maar op zichzelf te beperkt voor

onze ruime doelstelling. Wij willen ons immers niet beperken tot de consumptie van cultuur.

De eerste kapstok is interculturaliteit in een Europees perspectief. Ik ben het eens met de opmerking van de heer Vanackere: dit is geen individualistisch verhaal, maar een zaak van netwerken en netwerkverbindingen. Vooraf wil ik stellen dat de actieve cultuurstaat niet mag worden opgevat als participatie aan cultuur alleen: het gaat over de toegankelijkheid van participatie én creatie. Beide zijn essentieel in de actieve cultuurstaat. Cultuurparticipatie alleen, zonder aandacht voor creatie en productie, levert onbevredigende resultaten op. Ik wil beide elementen stimuleren. De verscheidenheid moet dus vanzelfsprekend ook in het aanbod voorkomen.

– *De heer Vandenbossche treedt opnieuw als voorzitter op.*

U vraagt zich af of het de bedoeling is om mensen te stimuleren om te participeren aan cultuuruitingen die eerder een beperkt publiek aanspreken. Dat is vanzelfsprekend het geval. Het is niet de bedoeling om met zijn allen allemaal hetzelfde te gaan bekijken. Integendeel, enkel met een heel sterk aanbod kun je iedereen, volgens zijn noden en verwachtingen, doen participeren. De grootste drempel is de opvoeding, het voorbeeld dat je van thuis uit meekrijgt. Die drempel moet worden doorbroken. Dat is juist, maar dat betekent nog niet dat we allemaal naar de opera moeten gaan. In een actieve cultuurstaat heb je een heel groot aanbod, dat heel verscheiden kan zijn voor de ruime groepen.

Ik diep hier even de drie kapstokken van mijn voorstel uit. Met de kapstok 'interculturaliteit' kom ik meteen tot de essentie van mijn voorstel. Ik lanceerde het bewust op een samenkomst met mijn Europese collega's. Europa is voor vele jongeren, en niet alleen voor hen, een ver-van-mijn-bedshow. Europa gaat over machtspolitiek, over economische belangen en noem maar op. Europa, mijnheer de voorzitter, heeft nood aan tastbare projecten die de kansen en rijkdommen van een grenzeloze samenleving weerspiegelen. En dat is de samenleving waarin ik geloof: een grenzeloze samenleving.

Wij stellen tegelijk vast dat Europa beschikt over een bijzonder rijk en divers cultureel erfgoed, waartoe nogal wat jongeren geen of bijzonder weinig toegang hebben of krijgen. En dit terwijl een culturele ervaring, of het aanwezig kunnen zijn op plaatsen van cultuurexpressie en cultuurspreiding, jonge mensen de mogelijkheid biedt om vertrouwd te raken met het scheppen en creëren, met authenticiteit, zelfontwikkeling, autonomie, het ontwikkelen van een kritische kijk enzovoort.

Met deze 1 eurocampagne kunnen we nieuwe ontmoetingsplaatsen creëren om diverse generaties en mensen met verschillende achtergronden de kans te geven om

elkaars geschiedenis en cultuur te begrijpen en te delen. Op die manier kunnen we vooroordelen wegwerken en zelfs angstreflexen voorkomen. Het culturele aanbod brengt jongeren in contact met onderliggende waarden in de samenleving, met de historische lijnen, en het leert ze om de diversiteit aan kunst en culturen te waarderen en te beoordelen. Het opdoen van diverse culturele ervaringen is ook een confrontatie met de eigen leefwereld en met andere culturen. Dat helpt om meer greep te krijgen op en begrip te hebben voor de interculturele realiteit waarin ook jongeren leven en werken. Een van de grootste fouten van onze huidige generatie is dat we te weinig beseffen dat, of wij dit nu wensen of niet, de jongeren van vandaag en onze kinderen volop in die realiteit zullen leven en het beste worden geholpen door ze er vandaag als met een absolute vanzelfsprekendheid mee in contact te brengen.

Kortom, de 1 euroactie gaat over meer dan de concrete toegangsprijs. Het is voor mij geen financiële kwestie. Ik ben er zeker van dat dit een vanzelfsprekende dynamiek zal losmaken bij de cultuurhuizen, zodat die ook specifiek zullen inzetten op de omkadering van dit nieuwe doelpubliek van Europese jongeren. Bovendien ben ik ervan overtuigd dat dit een bindmiddel kan zijn voor jongeren uit diverse culturele achtergronden. In die zin is dit weer een onderdeel van die netwerkfunctie of -realiteit. Het zal dan ook belangrijk zijn om hier een degelijke, open en toegankelijke communicatie aan vast te koppelen.

Ik geef een paar voorbeelden. Heel veel steden, bijvoorbeeld Hasselt, stellen hun musea en tentoonstellingen gratis open voor alle eigen inwoners. Koksijde doet dat ook. Ook als het niet regent. Dat brengt een bepaalde sfeer en verbondenheid met zich mee. Ik wil dat wat opentrekken. Ik wil dat ook bij die Europese jongeren realiseren.

Neem het Louvre in Parijs. Is dat in de geesten van de mensen minder waard omdat het één zondag per maand gratis toegankelijk is voor iedereen? Is het Louvre minder waard omdat scholen van waar ook uit Europa of uit de wereld in groepsverband gratis toegang krijgen tot een van de grootste musea van de wereld? Het gaat mij niet over dat gratis maar om de dynamiek. Ik zal me er nog niet over uitspreken omdat we nog wat wachten op de resultaten. Maar men zegt mij dat het een onvoorstelbare dynamiek realiseert en een bevruchting teweegbrengt. Of dit ook op opera klakkeloos of ongenueeerd kan worden toegepast, is al iets anders. Dat weet ik ook wel. Maar ik vertel dat daar in een Europese ministerraad, er komt reactie op, het wordt opgepikt, en het zal nu verder worden besproken op de volgende Europese ministerraad voor Jeugd en de volgende Europese ministerraad voor Cultuur, het zal in het Europese Parlement in de commissie Cultuur worden behandeld, en ik zal er een werkvergadering over hebben met de Euro-

pese commissaris. Het idee zal dus verder moeten worden uitgewerkt. Ik ben mij ook wel bewust van het feit dat alles wordt geboren met een idee, maar dat het idee ook kan sterven als het niet verder omringd wordt.

Europa kan een rol spelen, maar vooral de drie kapstokken zijn belangrijk.

Een tweede kapstok is de verbreding en verdieping van cultuurparticipatie. Laat me beginnen met een belangrijke relativisering. Het is uiterst correct dat indien we een cultuurparticipatiebeleid voor kinderen en jongeren enkel zouden ophangen aan het symbolische bedrag van 1 euro, we op termijn ten gronde weinig extra in beweging zouden hebben gezet.

Mijnheer Arckens, het gaat om meer dan over 1 euro. Het probleem is dat u het gehele participatieverhaal baseert op die maatregel. Ik ben het met u eens dat we weinig in beweging kunnen krijgen als we ons daartoe beperken. Als we ervan uit zouden gaan dat de sector en het beleid bewegings- en inspiratieloos zouden zijn en verder niets zouden doen met deze 1 euroactie, dan valt het geheel als een pudding in elkaar. Ik weet echt wel beter. De sectoren zijn niet inspiratieloos en het beleid is niet bewegingsloos. Het is dus belangrijk om dit voorstel te blijven kaderen in een ruimere context. Kortom, het voorstel staat niet op zich, maar is een essentieel onderdeel van een breder verhaal.

Ik wil eerst een fundamentele redenering naar voren schuiven, de redenering die we consequent willen toepassen in het nieuwe Participatiedecreet. Deze filosofie sluit niet meer aan bij de oude gedachte dat cultuurparticipatie vooral een middel zou zijn om meer mensen naar de hogere kunsten te lokken, maar gaat uit van het principe dat cultuurparticipatie ook een doel op zich is. Het gaat om participatie aan, of beter om betrokkenheid bij een samenleving, zelfs bij een maakbare samenleving.

Cultuurparticipatie is gedurende vele decennia vooral een te eenzijdig verhaal van verleiding geweest. Feitelijk zat het culturele wereldbeeld toen zeer eenvoudig in elkaar. Ik vat het kort, en dus zonder twijfel karikaaturaal, samen. Er is een breed cultuuraanbod. De overheid subsidieert binnen dit aanbod vooral de kwetsbare cultuuruitingen die zich in een harde economische markt van vraag en aanbod wellicht niet kunnen overleiden. Gedurende vele jaren was dit de zogenaamde 'hogere cultuur', de 'cultuur met de grote C' – toen trouwens nog met een grote K. Hiervoor bestaat een grote – en terechte – waardering. Het is belangrijk voor een beschaving en dus, zo redeneerde de overheid, is het belangrijk voor alle mensen. Daarom moest er enkel aan toeleiding naar dit gesubsidieerde aanbod worden gewerkt, via kunsteducatie, via communicatie en marketing, via publiekswerking enzovoort.

Dit uitgangspunt blijft belangrijk. Ervoor zorgen dat een divers aanbod bijna tot aan je voordeur komt, investeren in meer cultuur op school, brede, diverse en toegankelijke communicatie-initiatieven opzetten, zijn en blijven essentiële motoren van een cultuurbeleid van gelijke kansen. We moeten echter een stap verder zetten. Het tweede been waarmee het cultuurparticipatiebeleid krachtig vooruit kan gaan – naast het exclusieve aanboddenken – is een doorgedreven participatieverhaal van deelnemen en deel hebben. We willen niet meer in de val trappen om een kwaliteitsbeoordeling van cultuur naadloos te laten samenvallen met eenzelfde beoordeling van het deelnemen en deel hebben. Dit is niet logisch, omdat het niet aansluit bij een uitgangspunt van gelijke kansen.

Gelijke kansen vertrekken bij mens en samenleving en niet enkel bij wat anderen “voor mij beter vinden”. Ik wil dus te allen prijze vermijden om dit verhaal te zien als een eenzijdige poging om mordicus elke jonge Vlaming willens nillens vol bewondering te laten staan bij één of andere kunstproductie – dat lukt al niet bij mijn vrouw en soms ook niet bij mezelf. Iemand van het armoedeproject ‘Recht op’ formuleerde het zo: “Niet kunnen deelnemen is uitsluiting, niet willen deelnemen is een keuze.”

Dit ontslaat me echter niet van de verantwoordelijkheid om in te spelen op de diverse uitsluitingsmechanismen. Integendeel, een eerste element in het participatiebeleid voor kinderen en jongeren is het waarborgen van een divers aanbod voor een diversiteit aan mensen – want daar gaat het om. Ik investeer dus overtuigd in projecten van kinderen en jongeren zelf, via het luik jeugdcultuur in het decreet Vlaams Jeugdbeleid, via het participatiereglement, zelfs via het Kunstendecreet. Dit sluit overigens aan bij een van de uitgangspunten van het jeugdbeleidsplan.

Een tweede element heeft ermee te maken dat kinderen en jongeren over het algemeen meer participeren aan het gesubsidieerde cultuuraanbod dan volwassenen. We stellen echter vast dat het vooral jongeren uit het algemeen secundair onderwijs of uit het hoger onderwijs zijn van wie de ouders een hoge sociaaleconomische status en een hoog opleidingsniveau hebben, die participeren. Het opleidingsniveau is overigens in het algemeen een heel belangrijke factor. Dit blijkt ook uit onderzoek van Recreatief Vlaanderen. Juist daarom hecht ik veel belang aan cultuur in het onderwijs. Via pilootprojecten verkennen we op dit moment de mogelijkheden van sport, jeugdwerk en cultuur binnen een brede school. Naast de algemene mogelijkheden binnen onderwijs, investeren we ook fors in kunsteducatie. Via het Kunstendecreet wordt hiervoor sinds 2006 1 miljoen euro uitgetrokken. In het decreet Vlaams Jeugdbeleid spreken we dit jaar over 800.000 euro.

Ten derde is een aangepaste communicatie en informatie ontzettend belangrijk. We besteden veel aandacht aan de

publiekswerkingen van onze culturele instellingen. Vorig jaar nog lanceerde het Cultureel Jongeren Paspoort een website die specifiek voor jongeren het brede cultuuraanbod moet ontsluiten en soms ook moet vertalen. Daarnaast loopt de campagne ‘Vlieg’ van CultuurNet, waarmee kinderen worden aangesproken. Ik wil ook verwijzen naar de succesvolle polsbandactie van AmuseeVous, die we vorig jaar ondersteunden. Op enkele jaren tijd werden er dus belangrijke initiatieven opgestart die een effectieve brug leggen tussen een breed en divers cultuuraanbod enerzijds en de leefwereld van kinderen en jongeren anderzijds.

Ten vierde ben ik er inderdaad van overtuigd dat we in dit verband ook extra aandacht moeten hebben voor gezinnen met kinderen. Ik blijf dit herhalen. Het sluit aan bij de wetenschap dat vroeg geleerd ook oud gedaan is. We merken steeds meer dat door de evolutie van kinderproducties en publiekswerkingen van cultuurhuizen, het omgekeerde evenzeer geldt, want vaak halen kinderen hun ouders over drempels van culturele instellingen. U weet dat ik de afgelopen jaren steeds de projecten Tinteltenen en Krokuskriebels van onder meer de Gezinsbond heb ondersteund. Tinteltenen zet jeugdtheater op de voorgrond en Krokuskriebels de musea. Gezinnen met kinderen blijven prioritaire doelgroepen in het participatiebeleid.

De derde en laatste kapstok is een herverdelende rechtvaardigheid. Koken kost geld, zelfs als je niets moet betalen voor je eten. Dat geldt ook voor diensten die de overheid rechtstreeks of onrechtstreeks aanbiedt. Of je betaalt niet, of je betaalt de volledige kostprijs of je betaalt een deel ervan. Hierover moeten wij, hier in dit parlement, grondige maatschappelijke discussies voeren. Het gaat over de mate waarin een bepaalde dienstverlening universeel moet zijn of we een gewenst maatschappelijk gedrag moeten stimuleren.

We zorgen ervoor dat bibliotheekbezoek volledig gratis is voor kinderen en jongeren. Dat hebben we decretaal afgesproken. De beeldenroute in Limburg zal ook niks kosten, want ze intervenueert in de publieke ruimte. We zorgen ervoor dat mensen in armoede slechts een beperkte kost moeten dragen voor deelname aan cultuur. Dikwijls betaal je niet voor stadsfestivals. Dit zijn allemaal keuzes die willen sturen in één of andere richting.

De ‘symbolische 1 euro’ is ook zo’n keuze. Vraag het aan jongeren zelf en ze geven aan dat geld dikwijls een belangrijke factor is. Is dat relatief? Wellicht wel, want het is absoluut niet de enige factor van belang. Maar is het daarom irrelevant? Ik ben ervan overtuigd dat deze actie een belangrijke bijdrage zal leveren aan het toegankelijker maken van heel wat culturele voorzieningen voor jongeren.

Wie zal dat betalen? De betaalbaarheid van deze actie is uiteraard een belangrijk element. We moeten dit

stapsgewijs aanpakken. Ik ga er bijvoorbeeld van uit dat een museum openstellen voor 50 of voor 150 bezoekers ongeveer dezelfde kostprijs heeft. Dit ligt uiteraard anders bij, bijvoorbeeld, theatervoorstellingen. Toch valt ook hier op dat de inbreng uit ticketverkoop op de totale omzet dikwijls relatief is. In veel gevallen daalt vanzelfsprekend de kost van extra voorstellingen drastisch. Het Kunstendecreet gaat uit van 12,5 percent eigen inkomsten en het valt op dat sommigen hier moeilijk aan geraken. Ik vraag me luidop af of het bedrag dat het publiek inbrengt aan de inkomstenzijde van gesubsidieerde cultuur niet relatief marginaal is ten opzichte van de inbreng van de verschillende overheden. En dus vraag ik me af of het 1 eurovoorstel een onbeheersbaar effect zou hebben op de omzet van de cultuurhuizen.

Er zijn natuurlijk uitzonderingen. Ik denk aan de Ancienne Belgique waar de eigen inkomsten veel hoger liggen dan in de doorsnee cultuurhuizen in Vlaanderen. Ik heb aan het Steunpunt Wetenschappelijk Onderzoek voor Cultuur, Jeugd en Sport dan ook specifiek gevraagd om de economische impact van en de wetmatigheden achter cultuur te onderzoeken.

Mag ik er tot slot nog een principiële noot aan toevoegen? Ik vind dat een samenleving die zoveel schulden heeft opgebouwd op de kap van de volgende generaties, ook wel wat mag teruggeven aan die volgende generaties. Ik denk dat dit idee veel rijker is dan het louter financiële aspect.

En wat Bourdieu betreft: ik kan u zeggen dat hij wel vertaald is.

De heer Erik Arckens: ‘La distinction’ is niet vertaald.

Minister Bert Anciaux: We zullen u de gegevens bezorgen.

De heer Erik Arckens: Ik verwed er een bak van de beste champagne om dat u mij binnen dit en een maand, geen Nederlandse vertaling van Bourdieu kunt geven.

Minister Bert Anciaux: Ik neem dat aan, maar ik heb niks beloofd. Mij gaat het alleen om mijn eer.

De heer Erik Arckens: Mijnheer de voorzitter, u hebt daarstraks een aantal dingen gemist. Er waren een aantal interveniënten die mij wilden interpellieren. Er is me gevraagd waarom ik dit soort thematiek naar voren breng en wie ik dan wel ben en in welke partij ik zit enzovoort. De vraag is absoluut niet denigrerend bedoeld. Het is gewoon omdat ik gesocialiseerd ben in een bepaalde politieke familie. Dat is heel duidelijk. Mijn eerste interventie hier in de commissie voor Cultuur was tijdens een hoorzitting over jeugd. Ik zei toen: “Vanuit de linkervleugel van het Vlaams Belang vind ik dat ...”. Men reageerde verbaasd. Achteraf dacht ik: “Denken ze

nu dat het Vlaams Belang haar stand-upcomedians naar de commissie voor Cultuur zendt?” Dat is absoluut niet het geval. Als je bezig bent met cultuurpolitiek, is het belangrijk om veel te lezen en contact te hebben met bepaalde auteurs. Soms is dat links en dan neem ik dat gewoon aan. Ik heb daar geen schaamte- of schuldgevoel bij. Het is niet omdat interpellaties hier passeren, dat ze ook zo gesmaakt worden in mijn partij. Maar er is nog altijd de vrije meningsuiting en daar blijf ik voor opkomen, ook voor mezelf.

Minister Bert Anciaux: We zullen u daarin steunen.

De heer Erik Arckens: Dat hoop ik.

Ik ga u eerlijk zeggen, mijnheer de minister, dat ik het in uw plaats niet zou weten of en hoe ik die actieve cultuurstaat zou realiseren. Het is gemakkelijk langs de kant te staan en uw Participatiedecreet via de flanken aan te vallen. Maar om iets in de plaats te stellen, daarvoor heb ik voorlopig de argumenten nog niet volledig. Toch ga ik enkele dingen weerleggen.

Ik heb een paar dagen geleden de cursus van Nuttin nog in mijn handen gehad en ik heb hem weggegooid, want de cursus sociale psychologie is een totaal eenzijdige benadering van de psychische werkelijkheid. Mensen die psychologie of pedagogie studeren, zullen u zeggen dat het een van de benaderingen is, naast alle andere.

Laat er geen misverstand over bestaan: ook ik wil sociale en culturele drempels slechten, alleen ga ik niet van de simplistische veronderstelling uit dat mensen zomaar verbonden worden via cultuur. Ik ga ervan uit dat cultuur mensen ook kan scheiden, hoe erg wij dat ook vinden. Mensen kunnen gescheiden worden door cultuurparticipatie en een distinctiepatroon gaan ontwikkelen ten opzichte van anderen omdat ze een hogere soort cultuur hebben ten opzichte van anderen die een lagere soort cultuur hebben.

Wat betreft het gratis maken van cultuur, ga ik u gewoon confronteren met één uitspraak uit de gedachtewisseling die we hebben gehad over de survey van de professoren Lievens en Waeghe. “Massaal de prijzen verlagen zal eerder een reeds actieve groep nog vaker of gemakkelijker doen participeren.” Ik bedoel maar dat men de economische wetmatigheid van een gratispolitiek of een vermindering van prijzen die geldt op een ander vlak, bijvoorbeeld het openbaar vervoer, niet automatisch kan toepassen op het culturele vlak. Ik zeg dat vanuit links standpunt, geloof me.

Mijnheer de minister, cijfers wijzen uit dat het Vlaams Belang voorlopig nog altijd de grootste arbeiderspartij is. Het is uiteraard de bedoeling om arbeiders mee te doen participeren aan cultuur. Ik heb wel vragen bij het feit dat u stelt dat participatie een doel op zich is. Ik

hoop dat dit niet zo is en dat we allebei tot hetzelfde standpunt kunnen komen. Ik ben het niet met u eens dat participatie een doel op zich is. Mensen kunnen goede mensen zijn zonder te participeren. Ik ken mensen die niets anders doen dan participeren, van 's morgens tot 's avonds, maar absoluut verderfelijke mensen zijn.

Mijnheer de minister, u had het over hogere versus lagere cultuur. Ik verwijs naar professor De Pauw van de VUB die ons allemaal is komen interviewen en die het boekje 'Minister Dixit' heeft geschreven. Daarin schrijft hij dat het verschil tussen 'hogere' en 'lagere' cultuur in veertig jaar tijd is verdwenen. Dat is een goede zaak. We moeten daarvoor echter niet in het andere euvel vervallen van postmodernisering door de hogere en lagere cultuur op hetzelfde niveau te stellen. Dat hoeft ook niet.

Mijnheer de minister, opnieuw vanuit links standpunt wil ik u vragen om niet in de val van de gelijke kansen te trappen. Ik kan het u alleen maar zeggen. Dat is de derdewegfilosofie van Anthony Giddens, Blair en dergelijke. De harde jongens van de sp.a zullen u vroeg of laat pakken op uw gelijkheidskansenbeleid.

Een paar jaar geleden heeft Cultuurnet Vlaanderen een dag van de cultuurcommunicatie gehouden. Aan de hand van het maatschappelijk profiel, de leeftijd, de opvoeding en dergelijke is zeer aandachtig uitgezocht welk soort cultuur bij welk soort mensen hoort. Ik geef het voorbeeld van de stille generatie, geboren tussen 1930 en 1945, die een vrij traditionele levensstijl koestert en houdt van klassieke muziek en opera. De protestgeneratie die volwassen werd in de jaren zestig, is dan weer eigenzinnig, kritisch en maatschappelijk geëngageerd. Deze mensen lezen veel en zijn culturele veelvraters. Ze gaan naar tentoonstellingen, concerten en theatervoorstellingen. Mocht u nu zo'n heel gamma op papier hebben, zou u op basis daarvan een cultuurbeleid formuleren? Ik vraag u dat niet met een bedoeling, maar het is een andere benadering dan die die u mij hebt gegeven. Uiteindelijk bent u te weinig ingegaan op het punt waarvan ik alles had opgehangen, namelijk Pierre Bourdieu.

Minister Bert Anciaux: Wat is nu eigenlijk uw vraag?

De heer Erik Arckens: Of u via de leeftijd en de sociale en psychische schetsen die Cultuurnet Vlaanderen probeert op te bouwen, een cultuurpolitiek van participatie wilt uitbouwen. Of houdt u het vaag bij een algemene vorm van participatie waarbij iedereen moet participeren en waarbij een aantal idealen vooropstaan eerder dan pragmatische overwegingen?

Minister Bert Anciaux: Noch op het eerste, noch op het tweede zeg ik ja.

De heer Erik Arckens: Zegt u dan neen?

Minister Bert Anciaux: Ik zeg neen op beide als enige en uitsluitende basis waarop ik participatiebeleid wil voeren.

Met redenen omklede motie

De voorzitter: Door de heer Arckens werd tot besluit van deze interpellatie een met redenen omklede motie aangekondigd. Ze moet zijn ingediend uiterlijk om 17 uur op de tweede werkdag volgend op de sluiting van de vergadering.

Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Jo Vermeulen tot de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel, over de toepassing van het Kunstendecreet en de beleidslijnen terzake

De voorzitter: De heer Vermeulen heeft het woord.

De heer Jo Vermeulen: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, ik wil verwijzen naar de discussie tijdens het laatste jaar van de vorige legislatuur over het Kunstendecreet. Op een bepaald moment lag de vraag voor hoe de beoordelingscommissies onafhankelijk hun werk kunnen doen en hoe de minister tegelijkertijd beleidslijnen kan uittekenen. Mevrouw Van Hecke kwam met het mooie idee dat beleidsbrieven en -nota's daartoe de geëigende kanalen zijn. Daarin kunnen de beleidslijnen worden uitgezet en kan er richting worden gegeven. Op die manier wordt vooraf duidelijk in welk kader beoordelingscommissies zich bewegen, waardoor heisa achteraf kan worden voorkomen. Ik realiseer me dat er achteraf wel altijd enige heisa zal zijn.

De eerste consultatieronde van het Kunstendecreet is een goede twee jaar geleden gepasseerd. Dat gebeurt nu voor een tweede keer. Op 1 februari zijn een aantal dossiers ingediend, die door de administratie worden behandeld. Daarna zullen die de weg naar de beoordelingscommissie vinden om dan naar de minister te gaan. Ik heb de beleidsbrieven en -nota's er eens op nagelezen en heb tot mijn grote genoegdoening vastgesteld dat er in de loop der tijden een aantal opties werden geformuleerd. Dat element in het Kunstendecreet is met andere woorden goed opgevolgd.

Ik heb toch nog enkele vragen ter verduidelijking. Ik begin met mijn dada, namelijk het muziektheater annex musical. In de beleidsnota Cultuur 2004-2009 werd een verhoogde aandacht voor het muziektheater in het vooruitzicht gesteld, met de hoop op een gezond evenwicht tussen artistieke ambities en rentabiliteit. Toch viel bij de vorige subsidieronde de musical als artistiek

genre uit de boot. Er is toen gekozen voor de cultuur-industrieën die de sector moeten ondersteunen. Ik vergelijk dat graag met de sport, met enerzijds topsport, waarbij de middelen uit de markt moeten worden gegenereerd en anderzijds de jeugdwerking, die moet worden ondersteund. Op die manier wordt de professionele sector ook gevoed. Het is mijn stelling dat dit in de musical ook zo moet zijn. Er moet ruimte zijn om het genre te subsidiëren, waardoor nieuwe ontwikkelingen, kleinschalige experimenten en minder commerciële toestanden mogelijk zijn. Daarnaast moeten via de cultuurindustrie grote producties mogelijk zijn.

Mijnheer de minister, zijn er beleidsrichtlijnen gegeven voor de beoordeling van eventuele nieuwe dossiers die in het kader van het muziektheater en de musical worden ingediend?

In de beleidsnota 2004-2009 wordt duidelijk aan de sector gevraagd om de diversiteit van het aanbod te stimuleren en de leefbaarheid van de disciplines te verzekeren. Dat wordt in de beleidsbrief van vorig jaar geëxpliciteerd. Er wordt verwezen naar het maatschappelijke en sociale belang van initiatieven die een specifieke doelgroep bedienen. Uit vorige commissiebeoordelingen bleek soms dat er te weinig vernieuwing was en dat niet voldoende de weg naar het jonge publiek werd gevonden. Ik denk dat dit niet altijd klopt. De groep ouderen wordt immers steeds groter. Het is dan ook goed dat er genres worden aangeboden voor die groep. Mijnheer de minister, als u verwijst naar doelgroepen – doorgaans verstaan we daaronder allochtonen, kansarmen enzovoort – hebt u het dan ook over de ouderen?

In de beleidsbrief 2006-2007 wordt ook verwezen naar “de instroom van nieuwe initiatieven en de continuïteit van bestaande” en naar “een evenwichtige mix van doorgroei en continuïteit”. We hebben het vroeger nog gehad over de eenzijdige klemtoon die werd gelegd op vernieuwing die niet altijd een noodzaak was. Bovendien bestaat er geen noodzakelijk verband tussen vernieuwing en kwaliteit. Bij de muziek is het bijna andersom. In een aantal muziekgenres is er de tendens tot authenticiteit. Mijnheer de minister, zijn er beleidsopties geformuleerd over het klassiekere theater, eventueel het zogenaamde repertoiretheater?

Uw beleidsintenties zijn terug te vinden in de beleidsnota en de beleidsbrieven. Geregeld worden zij ook op publieke fora of op bijeenkomsten met de kunstensectoren geformuleerd. Een belangrijke klemtoon daarin is het thema van de brede publieksparticipatie en de actieve publiekswerking in het bijzonder. Zijn er ten aanzien van de beoordelingscommissie nog andere grote beleidslijnen geformuleerd?

Tot slot, mijnheer de minister, wil ik nog opmerken dat niet elk gezelschap of elke instelling elk publiek moet

aanspreken of alle genres kan waarborgen. Elk publiek moet echter wel zijn gading vinden. Dat lijkt me belangrijker dan het per instelling te bekijken. Dat voorkomt discussies die in het verleden wel vaker opdoken.

De voorzitter: De heer Arckens heeft het woord.

De heer Erik Arckens: Mijnheer de minister, ik ben blij dat deze vraag wordt gesteld. Een nadeel is wel dat ik niet aanwezig was tijdens de discussie over het Kunstendecreet. Ik heb het pas achteraf gelezen.

Mijnheer Vermeulen, toen ik hier in 2004 aankwam, heb ik een eerste poging gedaan om het Kunsten-decreet in de flank aan te vallen. Dat was niet gemakkelijk. Ik heb kritiek op het decreet, vooral wat de samenstelling van de beoordelingscommissies betreft, maar ik heb geen alternatief. De vragen die u opwerpt, zijn ook altijd de mijne geweest. Cultuur moet voor alle leeftijden zijn. Ik ben dan ook blij, mijnheer de minister, dat u niet altijd de adviezen van de commissies hebt gevolgd. Zo hebt u in 2000 het Raamtheater opgevestigd hoewel de beoordelingscommissies het onwaardig vonden om gesubsidieerd te worden.

Mijnheer de minister, cultuur moet er uiteraard niet alleen zijn voor jongeren, maar ook voor ouderen, voor iedereen dus. U zegt dat Brussel een internationaal bolwerk inzake culturele infrastructuur is. Wanneer echter blijkt dat het publiek daar niet volledig op aangesloten is, zegt u dat het Theater Arte deze functie kan vervullen. Ik vind dat een beetje oneerbiedig. Tijdens de begrotingsbesprekingen hebt u gezegd dat u niet onkritisch staat tegenover het feit dat in de stadtheaters, meer bepaald dat van Brussel, zowel het internationale, avant-gardistische theater als het repertoiretheater wordt aangeboden. Indien beide niet simultaan en in hetzelfde theater kunnen worden aangeboden, dan zitten we ergens fout. Heb ik het goed begrepen dat u dat toen hebt gezegd? Ik wil u dat vandaag nog eens horen herhalen.

De voorzitter: Minister Anciaux heeft het woord.

Minister Bert Anciaux: Op 20 oktober 2006 heeft de Vlaamse Regering een besluit genomen in uitvoering van artikel 8, paragraaf 2, waarbij zes aanvullende beoordelingscriteria werden geformuleerd die de beoordelingscommissies moeten toelaten hun adviezen nog grondiger te formuleren en te motiveren.

Dit liet mij ook toe om aandachtspunten en beleidslijnen te specificeren die weliswaar zijn geformuleerd in de beleidsnota en de diverse beleidsbrieven, maar nooit genoeg kunnen worden verduidelijkt. Deze aanvullende criteria zorgen er in hun totaliteit voor dat alle doelgroepen en alle genres optimaal een plaats kunnen krijgen in het Kunstendecreet. Dit wordt ondermeer

door de aanvullende criteria omschreven als: de meerwaarde van het initiatief voor de regio op het vlak van aanbod of op het vlak van facilitering voor andere regionale initiatieven en het maatschappelijk-sociaal belang van het initiatief. Ik zal het besluit van de Vlaamse Regering laten overmaken aan de leden.

Een van de aanvullende criteria voor de beoordeling van eventuele nieuwe dossiers die worden bepaald is: “de plaats van het initiatief binnen het volledige instrumentarium aan ondersteuning en subsidiëring van de Vlaamse Gemeenschap, waarbij een initiatief dat niet thuishoort binnen het Kunstendecreet, kan worden doorverwezen naar ondersteuningsmogelijkheden zoals CultuurInvest en de fondsen van de Vlaamse Gemeenschap”. Het afkondigen van dit aanvullende criterium, alsook het feit dat CultuurInvest ondertussen operationeel is, moet ervoor zorgen dat deze problemen zich niet meer voordoen.

Mijnheer Vermeulen, ik vind het vreemd dat u zegt dat er steeds meer ouderen zijn, ik vind dat er altijd meer jongeren en minder ouderen zijn. Wanneer wij oud en versleten zijn, zijn er alleen nog maar jongeren.

De voorzitter: De heer Vanackere heeft het woord.

De heer Steven Vanackere: Dat komt omdat de minister de definitie van oudere van de bekende wijsgeer Herman Van Rompuy hanteert, namelijk: oude mensen zijn mensen die ouder zijn dan ikzelf. Daardoor daalt het aantal ouderen en stijgt het aantal jongeren per definitie voor iedereen.

Minister Bert Anciaux: In het bovenvermelde besluit van de Vlaamse Regering werd eveneens een aanvullend criterium opgenomen waarbij “vanuit het maatschappelijk of sociaal belang, prioriteit wordt gegeven aan initiatieven die een specifieke doelgroep bedienen of een zeer specifieke invulling geven aan hun opdracht”. De specifieke doelgroepen werden bewust niet omschreven of beperkt omdat dit tot gevolg zou kunnen hebben dat dit limitatief gaat werken. Senioren horen als vanzelfsprekend tot een van de doelgroepen die optimaal gefaciliteerd moeten kunnen worden. Ik sta achter die bezorgdheid. We hebben een specifiek criterium dat we kunnen hanteren in de beoordeling.

We moeten dat in het totale landschap bekijken. Dit is in eerste instantie de taak van de beoordelingscommissies. Maar zoals u weet hecht ik ook belang aan de plaats van de kleinere en ook grotere publiekstheaters binnen het podiumlandschap, die een groot en divers publiek aanspreken en vaak door de mazen van het ‘commissienet’ dreigen te vallen. Ik zal er hoe dan ook over waken dat die kleine, maar belangrijke groep van publiekstheaters hun plaats en betekenis kunnen behouden. We hadden niet echt een bijkomend beoordelingscriterium nodig omdat de diversiteit van het totale landschap er al in

stond. Voor mij is dat een essentieel gegeven. Ik heb juridisch geen problemen ondervonden waarbij de Raad van State of welke instantie dan ook zou hebben gezegd dat er niet voldoende basis voor is. Die basis was er al in de bestaande beoordelingscriteria in het Kunstendecreet. Zeker via de aanvullende criteria is er een voldoende juridische basis om de diversiteit, het specifieke publiek en de breedheid van het publiek al mee te nemen in de beoordeling.

Er blijft het moeilijke maar belangrijke onderscheid maken, dat ik als minister van Cultuur moet waken over een voldoende ruim en divers aanbod, maar me er tegelijkertijd moet voor hoeden om in de plaats te treden van het culturele project van de individuele culturele partners. Het moet wel mijn bezorgdheid zijn om te zeggen dat de grote stadstheaters, die zonder meer trekkers moeten zijn in het totale kunstenlandschap, voldoende hun rol moeten spelen bij een ruim publiek, zonder dat ik in de plaats kan treden van de programmatoren. Ik kan alleen maar hopen dat men daar voldoende rekening mee houdt. In de huidige beoordelingsronde zitten de grote publiekstheaters vanzelfsprekend niet omdat ze allemaal een erkenning hebben gekregen tot 2010. Zo nodig kan er altijd aanvullend over nagedacht worden of er tegen de volgende ronde van 2009 moet worden ingegrepen. Ik vind wel dat de wijze waarop de grote culturele instellingen ruimte geven aan artistiek personeel en acteurs, en het feit dat ze daar een belangrijk deel van hun middelen aan spenderen, in 2009 moet kunnen meespelen in de beoordelingscriteria. Die criteria moeten er immers voor zorgen dat de stijging van de middelen niet uitsluitend wordt aangewend voor een uitbreiding van de omkadering, maar vooral voor het artistiek personeel ten behoeve van creatie.

De heer Jo Vermeulen: U bedoelt acteurs en regisseurs?

Minister Bert Anciaux: Inderdaad.

We stellen immers vast dat, niettegenstaande forse investeringen in de financiële enveloppe voor kunsten, er zich tegelijkertijd bij acteurs een sociaal probleem sterk manifesteert. Ik kom daar de volgende maanden zeker nog op terug. Ik kan dat niet helemaal zelf oplossen, maar daar moeten we bezorgd over zijn en mee een oplossing voor bieden. Dat heeft dan ook weer te maken met het repertoiretheater en dergelijke.

U vroeg of er ten aanzien van de beoordelingscommissies nog andere grote beleidslijnen zijn geformuleerd. Ik heb naar traditie – zij het dat ik zelf ben begonnen met die traditie – met de adviescommissie Kunsten en de voorzitters van de diverse beoordelingscommissies op 13 november 2006, vóór de start van de beoordelingsronde, een overleg gehad in het kader van de ko-

mende subsidieronde 2008-2009. Op dit overleg heb ik onder meer uitvoerig uitleg verschaft over de zogenaamde aanvullende criteria die door de Vlaamse Regering werden bepaald. Daarnaast heb ik het budgettaire kader geschetst voor de beoordeling van de komende tweejarige aanvragen. U weet dat een van de problemen bij de beoordeling altijd de vraag is in welk financieel kader die gebeurt. Ik heb dus het algemene kader geschetst, namelijk dat het gaat over een ronde van 25 miljoen euro. De beoordelingen die ik verwacht, moeten beoordelingen zijn die passen binnen het financiële onderdeel zoals dat bestaat op het ogenblik van de beoordeling. Anders gaat elke beoordelingscommissie ervan uit dat de enveloppe onbepaald is en krijgen we beoordelingen die alleen maar tot problemen kunnen leiden. We hebben dat al een paar maal gemerkt. Ik ken dus op voorhand geen enveloppe toe, maar vraag wel dat de beoordeling zou gebeuren binnen de financiële ruimte die er op dat ogenblik is. Daardoor moeten er vanzelfsprekend scherpere keuzes worden gemaakt.

Ik heb aan de adviescommissie en de voorzitters van de beoordelingscommissies uitdrukkelijk gevraagd om op het einde van de beoordeling een geïntegreerd voorstel voor te leggen voor het volledige kunstenlandschap, en niet enkel per discipline, en dit vanzelfsprekend binnen het voorziene totaalbudget van 25 miljoen euro. Mijn bezorgdheid over een brede publieksparticipatie en een actieve publiekswerking blijft vanzelfsprekend met stip genoteerd, getuige mijn inzet voor de uitwerking van een Participatiedecreet vanaf 2008. Zoals decretaal werd bepaald, zal ik een voorstel van beslissing voorleggen aan de Vlaamse Regering, uiterlijk vóór 30 juni 2007.

Mijnheer de voorzitter, ik heb mijn toespraak tot de beoordelingscommissies en de adviescommissie mee. Met uw goedvinden, maak ik u die tekst over, zodat die hier kan worden rondgedeeld.

De voorzitter: De heer Vermeulen heeft het woord.

De heer Jo Vermeulen: Mijnheer de minister, ik dank u voor het heldere antwoord. Twee dingen zijn me nog niet helemaal duidelijk. Er is het muziektheater en er is de verwijzing naar CultuurInvest. Ik weet totaal niet of er opnieuw dossiers zijn ingediend. De vorige maal waren er wel ingediend. U weet welke nasleep dat heeft gehad, toen er sprake was van een niet-erkenning. Het was niet helemaal duidelijk uit uw antwoord in welke ruimte er beleidsmatig en artistiek wordt voorzien voor kleinere projecten. We weten allemaal dat 'Daens' in voorbereiding is. Dat zijn blockbusters, die gebruik kunnen maken van CultuurInvest. Welke ruimte zal er zijn voor die experimenten, voor die minder commerciële of minder bekende projecten?

Een andere vraag is of ik u goed heb begrepen als ik stel dat de voorzitters samen het plaatje gaan voorstellen,

binnen dat budgettaire kader. De aparte commissies weten natuurlijk niet over welk budget hun sector of genre zal kunnen beschikken. Of is er toch al een soort verdeling gemaakt? Misschien is het nuttig te weten wat de ervaring daarmee was twee jaar geleden.

Minister Bert Anciaux: Het is duidelijk dat ik een beoordeling vraag op basis van de bestaande kredieten, wat niet betekent dat dit dan de beslissing zal zijn. De oefening die wordt gemaakt, gebeurt echter binnen de bestaande kredieten. Elke beoordelingscommissie weet dat. Het totaalbudget is 25 miljoen euro.

Wat uw eerste vraag betreft, kan ik niet verder gaan in mijn antwoord. Dan zou ik immers een publieke voorafname doen met betrekking tot een lopende procedure. Ik moet dus erg voorzichtig zijn ter zake. Het beoordelingscriterium dat vorige maal werd gehanteerd, namelijk dat er andere beleidsinstrumenten zijn die kunnen worden gehanteerd bij de concrete aanvraag, en dat door de Raad van State voor een deel werd beschouwd als een niet-bestaand beoordelingscriterium, is nu wel een bestaand beoordelingscriterium geworden. Over de vraag of dit criterium zal worden toegepast in de concrete dossiers, kan ik me vandaag niet uitspreken.

De voorzitter: De heer Arckens heeft het woord.

De heer Erik Arckens: Kunt u ons momenteel iets meedelen over de stand van zaken met betrekking tot CultuurInvest? Indien dat te delicaat is, neem ik u dat niet kwalijk.

U weet dat ik zetel in de gemeenteraad van Brussel. Mijn ouders denken dat ik daar gratis kaartjes krijg voor het stadstheater van Brussel. Dat is niet waar. Ik krijg een lijst voorgelegd met een dag waarop ik me kan aanbieden bij het stadstheater, zowel aan Nederlandstalige als aan Franstalige kant. Aan Franstalige kant is dat het Théâtre National du Parc. Meer is dat niet. Mijn ouders vroegen me dat eens, maar ik volg die zaken en wist dat ik hen daar niet heen kon sturen. Het is jammer dat die mensen, die in de jaren vijftig in Brussel zijn komen wonen en dat theater van binnen en van buiten kennen of kenden, nu omwille van een aantal vooropgestelde doelstellingen niet kunnen participeren aan het programma dat er nu is. Het gaat dus vooral over oudere mensen. Ik bedoel daarmee niet dat u persoonlijk tussenbeide moet komen in het debat. Dat gaat uiteraard niet. Dat is misschien de fout die ik heb gemaakt in het debat van twee jaar geleden. Kunt u echter geen flankerend beleid voeren, dat het geheel enigszins corrigeert in de zin die ik net heb aangegeven?

Minister Bert Anciaux: Ik ben blij dat u de correctie maakt: ik kan inderdaad niet ingrijpen in het artistieke beleid van bepaalde instellingen. Ik kan daar vandaag

niet verder op ingaan, maar een flankerend en stimulerend beleid moet inderdaad mogelijk zijn.

CultuurInvest is bezig met het behandelen van dossiers. U weet dat we wachten op een brief van de Nationale Bank, die niet wordt doorgestuurd omdat men eerst een onderzoek van PMV wil doen. De Vlaamse Regering heeft toch al een eerste schijf vrijgemaakt, waarmee CultuurInvest kan werken.

De heer Erik Arckens: Wanneer zal dat operationeel zijn?

Minister Bert Anciaux: Het is operationeel.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Jos Stassen tot de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel, over de afschaffing van projectsubsidies en de gevolgen hiervan voor de gemeenschapscentra

De voorzitter: De heer Stassen heeft het woord.

De heer Jos Stassen: Mijnheer de minister, collega's, tijdens de vorige legislatuur werd het decreet Lokaal Cultuurbeleid opgesteld. Een deel daarvan had betrekking op de culturele centra. Er werd een rangschikking gemaakt in de belangrijkheid van de centra, die teruggreep naar het Cultuurplan Vlaanderen.

Ondertussen hadden bepaalde centra, die al jaren bestonden, hun werking echter uitgebreid. Die werking was soms beter dan wat hun ruimtelijke inplanting deed verwachten. Binnen de logica van het Cultuurdecreet kregen bepaalde culturele centra in landelijke gebieden, ondanks een vrij goede werking, toch de rangschikking van gemeenschapscentrum. Voor die centra werd toen een overgangsregeling gemaakt in de vorm van projectsubsidies. Iedereen wist dat het ging om een tijdelijke oplossing.

De spanning was drie jaar geleden al te voorspellen en vandaag is de overgangsperiode afgelopen. Wat moet er nu gebeuren: wordt de groep ingepast bij de gemeenschapscentra of kunnen ze hun beleid behouden, zoals ze dat nu voeren met de projectsubsidies?

De gemeenschapscentra die werken met projectsubsidies, hebben nog steeds geen zicht op wat er gaat gebeuren. Dat maakt het moeilijk om te plannen. Tijdens de vierde Dag van de Cultuurcommunicatie zei u dat u de middelen die we vandaag gebruiken voor projectsubsidies, zult aanwenden in het nieuwe Participatiedecreet.

Dat betekent dat de projectsubsidies voor de gemeenschapscentra zullen worden afgebouwd.

In de vorige beleidsperiode is er een terechte uitzondering gemaakt voor de gemeenschapscentra met een bepaalde programmatie, die verdienden om onder de projectsubsidies te vallen. Blijft dat systeem behouden? Wanneer zal dat duidelijk gemaakt worden? Gaan die middelen, zoals u toen gezegd hebt, gebruikt worden voor een ander decreet, met name het decreet betreffende de participatie?

Mijnheer de minister, wat is nu de definitieve beslissing in verband met de projectsubsidies voor de gemeenschapscentra? Op welke basis verantwoordt u een eventuele beslissing om de projectsubsidies af te schaffen? Wanneer zou dit officieel gecommuniceerd worden aan de betrokken gemeenschapscentra? Wat zouden dan de gevolgen zijn voor de werking en de programmatie van de gemeenschapscentra? Wordt er op de een of andere manier een compensatie voorzien? De afschaffing zou immers betekenen dat bij een aantal gemeenschapscentra de programmatie volledig door elkaar wordt geschud.

In hoeverre erkent u dat sommige gemeenschapscentra niet anders kunnen dan voorzien in een zekere programmering en daar de nodige professionele omkadering rond hebben opgebouwd? Hoe denkt u de inspanningen die tot nu toe geleverd zijn door de centra en de gemeenten op een billijke wijze te kunnen honoreren?

De voorzitter: De heer Vanackere heeft het woord.

De heer Steven Vanackere: Ik wil mij namens mijn fractie aansluiten bij de terechte en interessante vragen van de heer Stassen. Mijn fractie kijkt met belangstelling uit naar de voorstellen van de minister voor de aangekondigde wijziging van het decreet lokaal cultuurbeleid. Het is jammer dat men bij de gemeenten al bezig is met het planningsproces, terwijl we de definitieve vorm van het wijzigingsdecreet nog afwachten.

Mijnheer de minister, de heer Stassen heeft u gewezen op het probleem van de projectsubsidies voor de gemeenschapscentra. Ik wil daar een paar vragen aan toevoegen met betrekking tot het dossier van de variabele subsidies voor de cultuurcentra. Het probleem is bekend: naar aanleiding van de toekenning van de variabele subsidies in 2002 hebben een tiental steden een klacht ingediend bij de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie en bij de Raad van State. Bij de Cultuurpactcommissie werden de klachten gegrond en ontvankelijk verklaard. Naar aanleiding daarvan interpeleerde mevrouw Van Hecke minister Van Grembergen, de toenmalige minister van Cultuur. Tot besluit van die interpellatie werd door het parlement in januari 2003 een met redenen omklede motie goedgekeurd.

Mijnheer Stassen, u ziet dat de oppositie stukken kan laten goedkeuren door de meerderheid als ze met verstandige teksten komt.

Ik wil de aanbevelingen nog eens in herinnering brengen omdat ze vandaag nog altijd valabel zijn. Het Vlaams Parlement vroeg aan de Vlaamse Regering om, in overleg met alle betrokkenen, de procedure en de criteria voor de toekenning van de variabele subsidies aan de cultuurcentra te evalueren, en de conclusies en aanbevelingen van dat overleg zo spoedig mogelijk om te zetten in een aanpassing van de regelgeving. We zitten daar met een dubbel probleem. Eén: hoe handelen we het bestaande conflict met de tien steden af? En twee: hoe trekken we daar conclusies uit voor een aangepast decreet?

Ik verneem dat er wel degelijk overleg is geweest met de klagers. Het kabinet van minister Anciaux heeft dan op zeker ogenblik gekozen om het overleg niet voort te zetten zolang de Raad van State geen uitspraak had gedaan over de klachten van de gemeentebesturen die zich gedupeerd achtten. Voor zover ik heb kunnen nagaan, is er nu, vier jaar later, nog altijd geen uitspraak van de Raad van State.

Mijnheer de minister, is er sinds 2004 nog overleg gevoerd? Ik blijf vinden dat in dit soort van aangelegenheden de zoektocht naar een minnelijke overeenkomst te verkiezen valt boven een oplossing van de rechterlijke macht. Die heeft immers niet altijd de instrumenten om, indien nodig, een goed compromis voor te stellen. Werd er gestreefd naar een dading of minnelijke schikking? Werd er misschien ook gedacht aan het in het vooruitzicht stellen van een toekomstige regeling? Dat lijkt misschien een beetje vreemd. Natuurlijk wordt er niet gemarchandeerd met een wettelijk initiatief om een conflict uit het verleden te regelen. Iedereen weet echter dat om binnen de context tot een akkoord te komen, soms ook het toekomstperspectief een rol speelt.

Blijft u bij het standpunt dat u eerst wilt weten wat de Raad van State vertelt vooraleer u overleg pleegt met de lokale besturen? Wat zijn uw plannen met betrekking tot de variabele subsidies voor cultuurcentra? Mijn fractie blijft aandringen op een snelle en correcte wijziging van het decreet houdende het lokaal cultuurbeleid om een oplossing te bieden voor dit dossier van de variabele subsidies. We pleiten ook voor een vereenvoudiging van het decreet.

Er komt nu een wijzigingsdecreet. Hoe dan ook blijven we met zijn allen vinden dat er een meer inhoudelijke, liefst wetenschappelijk onderbouwde evaluatie moet gebeuren voor een volgende planingsperiode. Ik heb het dan over de periode tussen 2012 en 2018. Ik weet dat de vruchten pas worden geplukt door de volgende ploeg. Toch hoop ik dat nu al de instrumenten worden klaargezet om te zorgen voor een afdoende monitoring en eva-

luatie van het decreet. Op die manier kan men bij volgende edities de evaluaties baseren op een goede wetenschappelijke onderbouw.

De voorzitter: Minister Anciaux heeft het woord.

Minister Bert Anciaux: Mijnheer de voorzitter, collega's, de huidige wetgeving betreffende het lokaal cultuurbeleid bepaalt dat gemeenten, waarvan de aanvraag in 2004 werd goedgekeurd, tot en met 2007 aanspraak kunnen maken op een projectsubsidie voor hun gemeenschapscentrum, om de participatie van specifieke doelgroepen – scholen, jongeren, kinderen en senioren – te stimuleren via een aangepaste programmering. Tijdens de vorige legislatuur heeft de toenmalige meerderheid deze maatregel genomen. Ik sta daar achter. Ik ben er ook verantwoordelijk voor. De vorige meerderheid stelde dat in 2007 voor het laatst aanspraak kon worden gemaakt op deze regeling.

Een en ander was het gevolg van de grondige herstructurering van de sector en het planmatig positioneren van de cultuur- en gemeenschapscentra. De projectenregeling voor de gemeenschapscentra vloeyde dan ook voort uit de grondige debatten met de centra en gold als overgangsmaatregel om de pil van deze ingrijpende maatregel te verzachten. In de praktijk ging het dus over gemeenschapscentra die voorheen erkend en gesubsidieerd waren als cultuurcentra via het decreet van 24 juli 1991.

In het besluit van de Vlaamse Regering ter uitvoering van het decreet betreffende het lokaal cultuurbeleid is echter uitdrukkelijk opgenomen dat een gemeente slechts tot en met 2007 aanspraak kan maken op een jaarlijkse projectsubsidie voor het gemeenschapscentrum. Deze regeling, waarvoor een totaalbedrag werd uitgetrokken van 500.000 euro, moet dus veeleer worden beschouwd als een overgangsregeling voor deze gewezen cultuurcentra in de aanloop naar de bijstelling van hun werking als gemeenschapscentrum.

Van die 27 aanvragen werden er destijds 26 goedgekeurd. De subsidie varieerde van 12.000 tot 30.000 euro, afhankelijk van het aantal inwoners en de eigen inbreng van de gemeente. Het was – met opzet – een toegankelijk systeem waarvan alle voormalige culturele centra die een minimale eigen werking wilden blijven verzekeren op eenvoudige wijze konden gebruikmaken. Het systeem was als een tijdelijke maatregel bedoeld. De vraag is dus niet of ik deze maatregel afschaf: het eindpunt is duidelijk meegedeeld. De vraag is evenwel of ik in het toekomstige beleid specifieke maatregelen tref voor bepaalde gemeenschapscentra. Ik beantwoord die vraag positief.

De vraag van de betrokken gemeenschapscentra kan worden herleid tot drie problemen. Het eerste is de

vraag of Vlaanderen op basis van het decreet op het lokaal cultuurbeleid een bijzondere categorie kan erkennen. Het tweede draait rond de vraag of Vlaanderen de specifieke professionele omkadering van een aantal centra kan ondersteunen. Het derde is de vraag of Vlaanderen de programmatie van een aantal gemeenschapscentra kan ondersteunen. Ik overloop ze alledrie.

Het eerste probleem is de vraag of Vlaanderen op basis van het decreet op het lokaal cultuurbeleid een bijzondere categorie kan erkennen. Het decreet van 2001 heeft – wat de cultuur- en gemeenschapscentra betreft – een dubbel uitgangspunt. Enerzijds werd de subsidiëring van cultuurcentra afhankelijk gemaakt van de geografische spreiding ervan. Anderzijds werd elke gemeente die in het decreet wilde instappen, uitgenodigd om specifieke infrastructuur aan het hele culturele leven ter beschikking te stellen. Het kunnen aanbieden van een gemeenschapscentrum is dus een basisvoorwaarde. Deze infrastructuur is op de eerste plaats bestemd om de verenigingen in de gemeente een degelijke en voor iedereen toegankelijke accommodatie te bezorgen.

In de praktijk organiseren heel wat gemeenten eigen initiatieven. Dat laatste is de keuze van het lokale cultuurbeleid. Dat wil ik vanuit Vlaanderen niet in zijn algemeenheid stimuleren. Dergelijke initiatieven moeten immers voortvloeien uit – soms gevoelige – discussies over het nut van de alternatieve rol van de verenigingen op het grondgebied. De bepaling van de opdrachten van de gemeenschapscentra is in de eerste plaats een gemeentelijke verantwoordelijkheid. De sector vraagt om bepaalde centra, die beschikken over een minimaal eigen professioneel kader en een eigen programmering, een subsidie te geven. Men is het ermee eens dat die subsidie niet alleen kan gelden voor de centra die vroeger als cultuurcentrum waren erkend, maar dat ze voor alle centra in Vlaanderen moet gelden.

Uiteindelijk komt deze vraag neer op het invoeren van een D-categorie voor de cultuurcentra of een bijzondere pluscategorie voor de gemeenschapscentra. Dit staat niet alleen haaks op de uitgangspunten van het decreet, maar zou ook kunnen ervaren worden als een algemene stimulans van Vlaanderen om gemeenten ertoe aan te zetten voor bepaalde activiteiten in de plaats van het middenveld te treden. Ik ben daar gevoelig voor geworden.

Het tweede mogelijke denkspoor draait rond de vraag of Vlaanderen de specifieke professionele omkadering van een aantal centra kan ondersteunen. Vandaag gaat 82 miljoen euro rechtstreeks naar de gemeentebesturen voor het lokaal cultuurbeleid. Daarvan gaat ongeveer 85 procent naar personeelskosten. Dit heeft historische wortels: ruim 65 miljoen gaat naar de gemeentelijke cultuurcentra en bibliotheken. Ik denk dat het een enorme verdienste van het cultuurbeleid van de afgelopen decennia is geweest om in de professionalisering te

investeren. Daaruit is een grote waaier van boeiende initiatieven voortgevloeid. Dat heeft er ook toe geleid dat het cultuurbeleid in vele gemeenten hoger op de maatschappelijke agenda is geplaatst. Vandaag wil ik die tendens niet versterken. Nogmaals: elke gemeente heeft het volste recht te kiezen voor bijkomende professionele inzet voor het gemeenschapscentrum. Dat impliceert echter nog niet dat de Vlaamse Gemeenschap de 250 gemeenten die geen gesubsidieerd cultuurcentrum hebben, met een bijzondere maatregel moet stimuleren. Trouwens: voor de gemeenten die destijds over een erkend cultuurcentrum beschikten, voorziet het decreet op het lokaal cultuurbeleid vandaag al in een bijkomende forfaitaire basissubsidie, die wordt gelinkt aan de professionalisering. Deze gemeenten krijgen in uitvoering van artikel 67 62.000 euro in plaats van 50.000 euro. Het is niet mijn bedoeling om die regeling op te geven. Kortom, een beperkte tegemoetkoming voor de professionele noden is er vandaag al. Ik wil dat niet versterken.

Een Vlaamse subsidie voor de eigen programmatie is de derde mogelijkheid. Niemand moet mij overtuigen van de degelijke werking van een aantal gemeenschapscentra die voordien cultuurcentrum waren. Zij geven dynamische antwoorden op de vragen van hun lokale gemeenschap. Zij zorgen voor lage cultuurdrempels voor hun bevolking. Ik ben daar niet blind voor, integendeel. Ik wil bepaalde ontwikkelingen juist sterker stimuleren dan via een algemene structurele subsidie. Zoals al is meegedeeld, zal ik nog dit jaar een ontwerp van decreet voorleggen over de stimulering van de cultuur-, jeugdwerk- en sportparticipatie. Daarbij zal onder meer sterker worden ingezet op de uitbreiding van het aanbod Podium en Nieuw Talent.

De Vlaamse overheid stimuleert de cultuurparticipatie van de Vlaamse bevolking en de spreiding van culturele initiatieven door aan cultuur-, jeugd- en sportorganisaties een gedeelte van de uitkoopsom voor een voorstelling uit het aanbod terug te betalen. De Vlaamse overheid selecteert daartoe zowel een aanbod van gezelschappen die nieuw op het podium zijn of een nieuwe artistieke richting inslaan als een aanbod van meer gevestigde gezelschappen. Het is de bedoeling dat ook de gemeenschapscentra in de toekomst voor hun programmering een beroep op dit aanbod kunnen doen. Op die manier blijft de Vlaamse Gemeenschap ook een rechtstreekse band hebben met de programmerende gemeenschapscentra. Tezelfdertijd kunnen we zo bijzondere impulsen geven voor een gerichte spreiding van een bijzonder aanbod.

Bovendien biedt dit ook kansen aan gemeenten die nog niet in het decreet op het lokaal cultuurbeleid zijn ingestapt. Het Participatiedecreet wil ook partnerschappen aangaan om zeer gericht in te zetten op de participatie van bijzondere doelgroepen en op het creëren van

proeftuinen om meer en betere participatie aan cultuur, jeugdwerk en sport mogelijk te maken. Tot slot is het mijn intentie om de prioriteit in het decreet op het lokaal cultuurbeleid te verschuiven van 'bijzondere en vernieuwende projecten' naar 'gemeenschapsvorming'. Ik ben er dus van overtuigd dat gemeenten met gemeenschapscentra die initiatieven met een uitzonderlijk karakter ontplooiën een directe partner van de Vlaamse Gemeenschap zullen blijven.

Dit sluit overigens naadloos aan bij wat ik destijds in deze commissie in de bespreking van het decreet zei. Ik citeer uit het verslag: 'De minister opteert daarbij eerder voor een jaarlijkse subsidie van 50.000 euro voor acht gemeenschapscentra dan voor subsidies van 5.000 euro voor tachtig gemeenschapscentra.' Ik heb veel begrip voor de onzekerheid waarin sommige gemeenschapscentra zich bevinden. Binnen twee weken leg ik het voorontwerp van wijzigingsdecreet op het lokaal cultuurbeleid voor aan de adviesraden en ook nog deze maand wil ik over een eerste voorontwerp van Participatiedecreet met verschillende actoren van gedachten wisselen.

Uit de combinatie van deze twee decreten zal duidelijk blijken dat ik het kind niet met het badwater wil weggooien. De bijkomende impulsen voor een geïntegreerd participatiebeleid vormen inderdaad het 'sluitstuk' van mijn beleid. Het Participatiedecreet moet dus voor sommige gemeenschapscentra geen 'strafkamp' betekenen, maar zal juist een extra stimulans kunnen betekenen voor stevige cultuurparticipatie en gemeenschapsvorming in Vlaanderen. Ik wil die timing toch een beetje nuanceren: nog voor het einde van deze maand wil ik met een voorontwerp van wijzigingsdecreet naar de adviesraden stappen. En ook nog voor het einde van deze maand wil ik met een eerste voorontwerp van Participatiedecreet met een aantal actoren van gedachten wisselen. De combinatie van die twee gaat dynamische gemeenschapscentra de mogelijkheid bieden om een belangrijke participatieve rol te blijven spelen. Het gaat dus zowel om stevige cultuurparticipatie als om het inzetten op gemeenschapsvorming.

Mijnheer Vanackere, ik wacht niet langer op de uitspraak van de Raad van State. Maar het is wel juist dat het in de vorige legislatuur de afspraak was om te wachten. Ik wacht dus niet langer en ik zal, vanzelfsprekend in overleg met dit parlement, een voorstel doen om niet meer in de variabele subsidies te voorzien en bijgevolg ook het onderwerp van het debat weg te nemen. Wat het verleden betreft, kunnen we op basis van een gewijzigd decreet voor de toekomst misschien met de gemeenten een minnelijke schikking afspreken. Ik hoop dat althans. Ik denk dat men daar wel oor voor zal hebben. De Raad van State zal hoogstens zeggen dat er een nieuwe beslissing moet worden genomen. Je kunt die beslissing altijd opnieuw nemen en anders motiveren. Het belangrijkste is dat de conflictbron wordt weggenomen.

Ik doe daarover een voorstel in het wijzigingsdecreet voor het lokale cultuurbeleid. Tegelijk – en daarin ben ik wél heel duidelijk – ben ik het met u eens dat het belangrijk is dat er voor de volgende ronde, in 2012, een grondige evaluatie komt en dat wij, in deze legislatuur, daarvoor de nodige instrumenten en methodologie moeten mogelijk maken. Ik bekijk dit verder. Het lijkt me logisch dat we dienaangaande initiatieven nemen.

De voorzitter: De heer Stassen heeft het woord.

De heer Jos Stassen: Ik dank u voor uw antwoord, mijnheer de minister. Ik wist dat dit een overgangsregeling was. Daarna komt de discussie wat er moet gebeuren. De discussie was: wat moet er gebeuren als het helemaal uitgedoofd zou zijn, en of we dan geen andere maatregel moesten nemen. Dat is de discussie die je altijd hebt bij dat soort zaken. Onze positie is dienaangaande duidelijk en is dezelfde gebleven als in het verleden.

Als ik u goed heb begrepen, mijnheer de minister, over de drie manieren waarop u extra gaat ondersteunen, heb ik geen argumentatie gehoord voor wat de bijzondere categorie betreft. Qua specifieke omkadering is daarin al voorzien binnen het decreet door die 12.000 euro extra voor personeel voor de culturele centra, of voor de gemeenschapscentra die vroeger cultureel centrum waren.

U zegt de programmatie te zullen regelen in het Participatiedecreet. Daar gaan we de mogelijkheid geven om daarop in te tekenen, en eventueel zullen we, door de aanpassing van het lokale cultuurbeleid, de gemeenschapsvorming extra ondersteunen met 62.000 euro in plaats van 55.000 euro – maar dat is open voor iedereen.

De speciale categorie gaan we niet doen. De persoonsomkadering is al geregeld, en die regeling blijft door de extra ondersteuning. Het Participatiedecreet zal, mits het voldoet aan een aantal voorwaarden inzake programmatie, extra kunnen ondersteunen. Binnen de nieuwe aanpassing van het decreet lokaal cultuurbeleid gaat er een extra ondersteuning komen voor gemeenschapsvormende projecten op cultureel vlak van alle gemeenten. Dat is het antwoord, denk ik.

Minister Bert Anciaux: Ja, ik ben het er alleen niet mee eens dat er voor de bijzondere categorie geen argumentatie is gegeven.

De heer Jos Stassen: U zegt dat u gezien het verleden geen behoud van de bijzondere categorie wenst.

Minister Bert Anciaux: Ja.

De heer Jos Stassen: Dan is het antwoord duidelijk en zullen we de discussie wel voeren bij de twee ontwerpen van decreet die op komst zijn.

De voorzitter: De heer Vanackere heeft het woord.

De heer Steven Vanackere: Mijnheer de minister, ik ben blij dat u de mogelijkheid openhoudt om het nieuwe decreet als een hefboom te gebruiken om toch tot een vorm van akkoord over het verleden te komen. De Raad van State is niet helemaal voorspelbaar. Ik deel niet voor 100 percent uw optimisme. Als de Raad van State zou vinden dat er een fout zou zijn gebeurd – wat wij zeker nu niet zeggen – bestaat het gevaar dat je op een andere manier zou moeten uitbetalen. Hoe dan ook denk ik dat het wijs is om daar komaf mee te maken want tussen lokale besturen passen geen procedures bij de Raad van State. Zeker bij belangrijke besturen waarmee we het idee van het partnerschap hanteren en dromen van convenanten en dergelijke. Alleen al daarom is het wenselijk om het gesprek echt te openen. U hebt daartoe de kans en beschikt over de instrumenten en over een budget dat toch wat perspectief biedt. U moet zich nu afvragen of u nu niet de elementen hebt die de betrokkenen toelaten om ertoe te besluiten dat de procedure van het verleden mag worden ingetrokken en dat er met een schone lei kan worden begonnen.

Ik moedig u aan en ben tevreden dat u hebt gezegd niet langer te zullen wachten op de Raad van State. Nu hebben we een kans, laten we die benutten. Ik ben uiteraard ook zeer tevreden dat u vindt dat de monitoringinstrumenten en de nulmetingen nu moeten worden gemaakt als we een wetenschappelijke evaluatie willen kunnen maken tegen de planning voor de periode 2012-2018. Daar heeft uw administratie een opdracht: zij moet de juiste instrumenten klaarmaken, die uw opvolger zal moeten beoordelen. We moeten het kader nu maken.

De voorzitter: Het incident is gesloten.
